

УДК 37:159.9:364.62

DOI <https://doi.org/10.30970/PS.2025.25.16>

ПАРАДИГМА РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ У КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Олена Низовець-Кропта

*Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
імені К.Д. Ушинського,
вул. Слобідська, 83, м. Чернігів, Україна, 14021
e-mail: lentsa@ukr.net*

Лариса Ляховець

*Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка,
вул. Гетьмана Полуботка, 53, м. Чернігів, Україна, 14013
e-mail: liakhovets.lora@gmail.com*

Стаття присвячена актуальній проблемі реорганізації психологічного супроводу освітніх реформ в Україні. Сучасний розвиток психологічної служби в освіті передбачає перехід від традиційної моделі, де психолог переважно виконує діагностичні та корекційні функції, до більш комплексної моделі, орієнтованої на підтримку психологічного добробуту всіх учасників освітнього процесу: учнів, вчителів та батьків.

Нова парадигма передбачає інтеграцію психологічної служби в освітній процес відповідно до нових вимог організації структурних підрозділів закладів повної загальної середньої освіти: початкова школа, гімназія та ліцей; врахування вікових та індивідуально-психологічних особливостей здобувачів освіти. Так, у початковій школі слід враховувати період адаптації до шкільного навчання, психологічні особливості розвитку когнітивних процесів молодших школярів та негативні впливи військових дій на психіку дитини, обирати зручні й дієві форми надання психологічної підтримки у вигляді ігрових та інтерактивних заходів. Практичний психолог гімназії має враховувати психофізіологічні зміни та нестабільні емоційні стани підлітків (через війну й особливості віку), вплив кризи підліткового віку, активний розвиток пізнавальних процесів та формування «Я-концепції», проблеми статевого дозрівання; необхідність в активному застосуванні індивідуальних консультацій, тренінгів, вебінарів. У психологічному супроводі здобувачів юнацького віку, які навчаються в академічному ліцеї, актуальними будуть питання професійного та особистісного самовизначення, побудови життєвих планів, сексуальної ідентифікації, проблеми міжособистісної взаємодії.

Передбачається посилення профілактичної роботи практичних психологів, зокрема, орієнтованої на розвиток соціально-емоційних навичок, психологічний супровід в умовах воєнного стану, активне впровадження програм розвитку емоційного інтелекту, стресостійкості, соціальних навичок взаємодії важливих для успішного навчання та життя, створення сприятливого психологічного клімату та безпечного освітнього простору.

Ключові слова: психологічна служба, реформа освіти, нова українська школа, трирівнева модель загальної освіти, психологічний супровід, напрямки роботи практичного психолога.

Постановка проблеми. Пріоритетним напрямком розвитку Нової української школи (НУШ), на сьогоднішній день, залишається безпека та збереження життя і здоров'я всіх учасників освітнього процесу. Створення безпечного психологічного середовища в школі є надзвичайно важливим в умовах воєнного часу, оскільки дозволяє оптимізу-

вати навчальний процес, знизити негативний вплив наслідків травматизації, виховувати в учнів адаптивні форми поведінки у небезпечних і надзвичайних ситуаціях. Враховуючі нові виклики і проблеми, з якими стикається українське суспільство, виникає потреба перегляду напрямків розвитку психологічної служби в освіті. Нова парадигма передбачає інтеграцію психологічної служби в освітній процес, розширення її функцій та підвищення професійної компетентності фахівців.

Процес реформування української школи було розпочато ще до подій російсько-української війни і наразі триває поступовий перехід до трирівневої моделі загальної середньої освіти, яка відповідає Міжнародній стандартній класифікації, і включає початкову, базову середню та профільну освіту. Відповідно, у структурі середньої загальноосвітньої школи виокремлюється **початкова школа, гімназії та ліцеї** [1]. Нове освітнє законодавство України передбачає зміни не лише структури та термінів здобуття освіти, але й зміщення акцентів освітнього процесу. Так, складовими концепції НУШ є: орієнтація на особистість учня, виховання на цінностях, педагогіка партнерства, більша відкритість закладу освіти для батьків та громадськості, створення умов для гармонійного розвитку компетентної особистості [2]. Базовим чинником функціональності освітнього середовища сьогодні є його безпечність, яка передбачає фізичну, психічну, інформаційну та соціальну стабільність кожного учасника освітнього процесу.

Становлення і розвиток психологічної служби в системі освіти залишається актуальним предметом наукових розвідок; свої витоки проблема бере з робіт В. Панка, О. Киричука, В. Кременя, С. Максименка, В. Моляко, Т. Титаренко, І. Цушка, Т. Яценко та інших. Аналіз останніх досліджень з теми дозволяє дійти висновку про те, що особливості ваги у діяльності психологічної служби сучасної школи набуває: забезпечення реалізації принципів гуманізму та особистісно орієнтованого підходу; дотримання позицій індивідуального та компетентнісного навчання; формування сприятливого й безпечного психосоціального середовища для взаємодії всіх учасників освітнього процесу (кожен з яких, до речі, може долучитися до взаємопідтримки й, іноді, виконувати навіть компенсаторну функцію у травмуючих ситуаціях). Логічно припустити, що змінюється й роль психолога закладу освіти: з корекційно-діагностичної на особистісно-фасилітативну та практико-конструктивну.

Стратегії професійної діяльності практичних психологів у закладах освіти розглядали Ж. Вірна, С. Максименко, В. Панок, В. Рибалка, Д. Романовська, Н. Шевченко, Н. Чепелева. На основі сучасних методів аналізу ситуації та польових досліджень, яке організував Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, було виявлено, що в умовах повномасштабного російського військового вторгнення в Україну психологічна служба зазнала значних психологічних та матеріальних втрат, але і водночас виявила резильєнтність, зберегла спроможність виконувати свої функції в складних умовах, враховуючи запит суспільства і появу широкого спектру психологічних проблем, пов'язаних із психоемоційним станом дітей, батьків та педагогів [3]. Необхідність існування та реформування психологічної служби в закладах освіти у сучасних реаліях життя підтверджується також й значним збільшенням звернень усіх учасників освітнього процесу до психологів, кількісним зростанням сімей і дітей, які потребують соціально-психологічної підтримки та захисту відповідно до вікових особливостей учнів, умов їхнього проживання, змін в організації навчального процесу. Так, за офіційними даними кількість звернень до фахівців шкільної психологічної служби у 2024/2025 н.р. зросла і становила 5,75 млн (з них: 2 млн звернень батьків, 1,8 млн – педагогічних працівників, 1,57 млн – здобувачів освіти) [4]. Для порівняння: у 2023/2024 н.р. кількість звернень була 5,61 млн (з них: 1,9 млн звернень батьків, 1,7 млн – педагогічних працівників, 1,59 млн –

здобувачів освіти) [5]. Водночас, спостерігається скорочення чисельності психологів, які працюють в системі освіти: у 2023/2024 н.р. їхня кількість зменшилася на 75 осіб (порівняно з 2022/2023 н.р.), а у 2024/2025 н.р. – на 111 осіб (порівняно з 2023/2024 н.р.) [5].

Поряд з означеним вище, також залишається відкритим питання як на практиці буде реалізовуватись стратегія розвитку психологічної служби в Україні з урахуванням нової системи структурних підрозділів сучасної школи (початкова школа, гімназія, ліцей). **Метою нашої статті** є аналіз та визначення основних підходів до організації психологічного супроводу освітнього процесу на кожному рівні здобуття загальної середньої освіти (початкової, базової середньої та профільної середньої) у контексті освітніх реформ, з урахуванням сучасних викликів та загроз, пов'язаних з наслідками російсько-української війни.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до методичних рекомендацій про «Пріоритетні напрями роботи психологічної служби в системі освіти України» у 2024/2025 та 2025/2026 роках [4; 5] головним пріоритетом діяльності психологічної служби в закладах освіти є розв'язання освітніх та виховних завдань, що сприятиме збереженню і зміцненню психологічного здоров'я всіх учасників освітнього процесу. Фахівці психологічної служби мають здійснювати комплексну та систематичну роботу щодо психофізичного розвитку дитини, її поведінкових реакцій, мотиваційної сфери й особливостей особистісного становлення з урахуванням вікових, когнітивних, емоційних, фізіологічних, гендерних та індивідуальних характеристик. Основні напрями і форми діяльності психологічної служби в системі освіти залишаються єдиними для будь-якого виду закладів освіти [6], серед них виділяються:

- **психологічний супровід** – система заходів, спрямованих на підтримку та розвиток психологічного благополуччя всіх учасників освітнього процесу (учнів, педагогів і батьків), адаптацію навчального контенту до потреб дітей, які набули травматичного досвіду, подолання освітніх втрат; метою такого супроводу є створення комфортних умов для навчання, самореалізації та саморозвитку особистості, а також допомога у подоланні труднощів, що можуть виникати в процесі взаємодії учасників освітнього процесу;

- **просвіта** – формування психологічної компетентності всіх учасників освітнього процесу, підвищення рівня обізнаності з прав людини, соціальної взаємодії та формування толерантного суспільства; психоедукація (пояснення і донесення до учасників освітнього процесу необхідної інформації про психічне здоров'я, психологічні проблеми та їх наслідки для особистісної безпеки) може здійснюватися у закладі освіти за допомогою різних засобів: годин психолога, вебінарів, інформаційних буклетів, відеофільмів, групових лекцій, тренінгів, презентацій, флеш-мобів, інтернет-ресурсів тощо;

- **діагностика** – спрямована (у першу чергу) на вивчення психоемоційного стану здобувачів освіти, виявлення можливих порушень у розвитку та функціонуванні психологічних механізмів; вивчення та визначення індивідуальних особливостей особистості, потенційних можливостей в освітньому процесі, професійному самовизначенні; виявлення причин і механізмів труднощів у навчанні, інтелектуальному розвитку, соціальній адаптації; психологічна діагностика обов'язково має проводитися на початку, наприкінці та у процесі надання психосоціальної допомоги;

- **прогностика** – передбачення ситуації, що впливатиме на розвиток особистості чи групи, результатів освітнього процесу, визначення тенденцій розвитку груп і міжгрупових відносин, подальшого розвитку психологічних та соціальних явищ з урахуванням найважливіших факторів становлення особистості;

- **консультація** – комплекс короткострокових заходів, які здійснюються психологом (за запитом) і спрямовані на надання всім учасникам освітнього процесу

інформації з питань емоційної підтримки та стабілізації емоційного стану, допомоги у прийнятті усвідомлених рішень та оцінці власних психологічних ресурсів для зміни поведінки, підвищення стресостійкості та психологічної культури; переспрямування (за потреби) для отримання інших видів психологічної допомоги;

- **профілактика** – націлена на попередження виникнення психічних та емоційних розладів у дітей, молоді та педагогів, а також на формування здорового психологічного середовища в освітньому процесі; подолання проблем адаптації до освітнього середовища, схильності до залежностей та правопорушень, різних форм девіантної поведінки; шкільна медіація – це метод вирішення і попередження конфліктів у школі, заснований на демократичних цінностях повазі, рівності, толерантності, довірі, що сприяє розвитку відповідальності, комунікативних компетентностей, вчить учасників конфліктних ситуацій розуміти їх причини та наслідки; профілактика особливо актуальна в умовах воєнного стану та кризових ситуацій, коли учасники освітнього процесу постійно перебувають у стресових ситуаціях;

- **корекція** – це комплекс заходів, спрямованих на підтримку психологічного здоров'я та розвитку учнів, враховуючи їх індивідуальні потреби та особливості; вона включає діагностику, корекційні та тренінгові заняття, консультації та просвітницьку роботу, як з учнями, так і з педагогами й батьками; мета психокорекції у НУШ – створити сприятливе освітнє середовище, де кожен здобувач зможе успішно навчатися та розвиватися.

Реорганізація закладів загальної середньої освіти здійснюється відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту» і має на меті покращити якість освіти всіх учнів, зменшити освітню нерівність та забезпечити рівний доступ до освіти [1]. Поняттям «заклад освіти» у цьому Законі позначається заклад загальної середньої освіти (**початкова школа, гімназія чи ліцей**), які забезпечують відповідно здобуття початкової, базової середньої чи профільної середньої освіти. Відповідно, початкова освіта здобувається упродовж 4-х років, базова освіта – упродовж 5-ти років, профільна середня освіта – упродовж 3-х років. На рівнях початкової та базової середньої освіти освітній процес організовується за такими циклами:

- перший цикл початкової освіти – адаптаційно-ігровий (1–2-й класи);
- другий цикл початкової освіти – основний (3–4-й класи);
- перший цикл базової загальної середньої освіти – адаптаційний (5–6-й класи);
- другий цикл базової загальної середньої освіти – базове предметне навчання (7–9-й класи).

Створення у межах реформи профільної старшої школи та відповідно **ліцеїв** зменшить навантаження на учнів та дозволить вивчати предмети, необхідні їм для майбутнього фаху. Зокрема, можливі два варіанти ліцеїв: академічний і професійний. Академічні ліцеї (10–12-й класи) – це навчальні заклади, де учні будуть ділитися за профілями та поглиблено вивчати предмети, необхідні для подальшого навчання у закладах вищої освіти.

Такий підхід до організації структурних підрозділів НУШ вимагає конкретизації напрямів діяльності психологічної служби освіти загалом і практичних психологів, зокрема. Розглянемо пріоритетні напрямки роботи практичного психолога закладу освіти відповідно до трирівневої моделі загальної середньої освіти із урахуванням Положення про психологічну службу в системі освіти України [7].

Початкова школа (1–4 класи). Межі молодшого шкільного віку співпадають з навчанням у початковій школі й охоплюють період з 6–7 до 9–10 років. Рівний доступ до здобуття початкової освіти на цьому етапі забезпечується шляхом безконкурсного зарахування дітей до початкової школи. У психологічному супроводі слід враховувати особливості психічного розвитку молодшого школяра, негативні наслідки суспільних подій,

що впливають на психіку та поведінку дітей та адаптаційно-ігровий період (1–2 клас). Основними напрямками роботи практичного психолога у початковій школі є:

- визначення готовності дитини до навчання у школі та психологічна допомога дітям, які мають низький рівень готовності;
- адаптація дитини до навчання, нового колективу, формування навчальної діяльності;
- профілактика труднощів у навчанні та розвиток стресостійкості;
- розвиток навичок міжособистісного спілкування та профілактика конфліктів з однолітками;
- підвищення компетентності батьків щодо надання дитині підтримки з боку родини;
- організація професійної взаємодії з вчителем у пошуку оптимізації навчального процесу та індивідуально-особистісного підходу до учнів.

Гімназія (5–9 класи). Навчання в гімназії відповідає межам підліткового віку, що охоплює період від 10–11 до 14–15 років і перебуває між етапами дитинства та ранньої юності. Основна особливість підліткового віку – різкі якісні зміни, що стосуються всіх сторін розвитку. У своїй роботі психологу слід враховувати: психофізіологічні зміни та особливості пубертатного періоду, емоційну нестабільність підлітків, активний розвиток пізнавальних процесів, становлення «Я-концепції», адаптаційний період переходу до базової середньої освіти (5–6 клас). Основними напрямками роботи практичного психолога у гімназії є:

- інформаційно-просвітницька робота з підлітками щодо психологічних проблем підліткового віку та періоду пубертату;
- психологічна підтримка та консультування у складних життєвих обставинах; створення умов для конструктивного розв’язання підліткової кризи;
- психологічний супровід навчального процесу і формування вміння вчитися; діагностика та профілактика труднощів у навчанні, розвиток мотивації до навчання, самореалізації та самовизначення;
- захист психічного здоров’я та суверенітету особистості підлітка; формування почуття дорослості та подолання можливих проблем у спілкуванні з дорослими та однолітками;
- психологічна допомога та супровід у процесі саморозвитку (самовиховання, самопомога, формування «Я-концепції»);
- профілактика та своєчасне виявлення психологічних проблем у розвитку підлітків, зокрема, психічних відхилень, шкідливих звичок, конфліктів, різних форм дезадаптації, схильності до суїцидальної поведінки, залучення до деструктивних угруповань, булінгу, кібербулінгу;
- сексуальна освіта та статеве виховання; формування психологічної зрілості і готовності до сексуальних стосунків; індивідуальне (конфіденційне) консультування з проблем сексуального досвіду;
- консультування і просвіта батьків та педагогів з питань надання соціально-психологічної допомоги та підтримки, оптимізації навчально-виховного процесу підлітків.

Академічний ліцей (10–12 клас). Вікова категорія учнів академічних ліцей – юнацький вік (15–18 років). Специфіка соціальної ситуації розвитку в цьому віці полягає в спрямованості на майбутнє, завданнях особистісного самовизначення, реального вибору способу життя, майбутньої професії, ідеалів, референтних груп.

Концепція реформи профільної середньої освіти передбачає фізичне виокремлення 10–12-го класів – в ліцей, відокремлені від початкових шкіл та гімназій, що обґрунтовується

принципами профілізації. Адже, згідно з новим Державним стандартом профільної середньої освіти, навчання у старших класах потребуватиме інших підходів до організації освітнього процесу, ніж у початковій і базовій школах [8]. У ліцєях планується перехід від класно-урочної системи до гнучких груп, модульного та проєктного навчання, факультативів.

Основні завдання профільної середньої освіти: розкрити здібності й нахили молоді людини для подальшої успішної самореалізації на ринку праці. Профільна освіта додасть 10-й клас, потрібний для самовизначення учня, щоб у більш зрілому віці розкрити свої таланти. Окрім того, цей рік має значення для подолання освітніх втрат. В 11–12-му класах зростатиме кількість факультативних курсів. Навчальний план буде поділено на три частини. Базовий рівень – спільний для всіх ліцєїв, незалежно від їхньої спеціалізації. Поглиблений – предмети поглибленого вивчення, які належать до того профілю, який буде обрано на базі однієї або кількох освітніх галузей. Предметний – рівень індивідуального вибору учня.

Очевидно, що така форма організації навчання вплине на психологічний комфорт юнацьких колективів і потребуватиме оптимізації підходів у здійсненні психологічного супроводу. Передбачається, що основними напрямками роботи практичного психолога в академічному ліцєї будуть:

- допомога юнацтву у визначенні їх життєвих планів, розвитку часової перспективи, навичок цілепокладання та розробки життєвої стратегії;
- психологічний супровід у питаннях пошуку сенсу життя, розвитку особистісної ідентичності; підтвердження власної цінності з боку інших та пошуку розуміння у спілкуванні з оточуючими;
- консультативна допомога в професійному самовизначенні; співпраця з кар'єрними радниками;
- психологічна підтримка у процесі набуття психосексуальної ідентичності (усвідомлення та самовідчуття себе представником певної статі);
- профілактика та раннє виявлення юнаків та дівчат групи ризику (адитивна й асоціальна поведінка, проблеми юнацької сексуальності).

З метою організації належного психологічного та соціально-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу практичним психологам рекомендовано вжити заходи щодо посилення профілактичної роботи: побудови безпечного освітнього середовища, яке передбачає впровадження у систему освіти технології вирішення конфліктів шляхом співробітництва із іншими державними установами і громадськими організаціями у питаннях подолання правопорушень, злочинності серед неповнолітніх. Психологи також мають організовувати інтерактивні заняття для педагогів та батьків учнів з питань збереження психічного здоров'я, попередження професійного вигорання, підтримки дітей у кризових ситуаціях. Але слід зазначити, що практичний психолог закладу повної середньої освіти не має виконувати обов'язки дефектолога, логопеда, корекційного педагога, до його професійних обов'язків не належить проведення корекційних занять та надання допомоги в навчанні, він може звернутися до фахівців відповідного профілю за більш детальною консультацією чи допомогою у співпраці [4; 5; 7].

Актуальним на сьогодні залишається питання функціонування інклюзії в закладах загальної повної середньої освіти. Отже, психолога можна залучати до команди супроводу дитини з особливими освітніми потребами, з метою створення ефективних умов для навчання та соціально-психологічної інтеграції.

Висновки. На нашу думку, практичні психологи, як і педагоги, перебувають сьогодні в центрі освітньої реформи і стають важливими активаторами змін, координуючі дії учасників освітнього процесу через організацію та здійснення відповідного психологічного супроводу на всіх рівнях здобуття повної загальної середньої освіти. Оформлення нових структурних підрозділів (початкової школи, гімназії, академічного ліцею) зобов'язує практичних психологів застосовувати в роботі науково обґрунтовані методи, технології і підходи до психологічного супроводу та практичної соціальної підтримки. Реформа вимагає від психологічної служби активної участі у створенні нової освітньої парадигми, орієнтованої на розвиток особистості, індивідуальних потреб і здібностей дитини; а також передбачає посилення психоедукаційної та профілактичної роботи. Розширення функціоналу психологічної служби має на меті посилення ролі у сфері психічного здоров'я, кризового реагування, роботи з внутрішньо переміщеними особами (ВПО) та членами їхніх родин, дітьми, які набули травматичного досвіду, а також підтримки педагогічного колективу.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні ефективності функціонування окремих форм методичного супроводу професійного розвитку спеціалістів регіональної психологічної служби (зокрема, інтерв'язійних груп, групових супервізій, профільних методичних об'єднань тощо).

Список використаної літератури

1. Закон України «Про повну загальну середню освіту» (зі змінами): *Відомості Верховної Ради*. 2020. № 31. 226 с. URL: <https://sqe.gov.ua/law/zakon-ukraini-N-463-ix-pro-povnu-zagalnu/>
2. Нова українська школа: концепт. засади реформування серед. школи: ухвалено рішенням колегії МОН України 27.10.2016 р. / Міністерство освіти і науки України. Київ, 2016. 33 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
3. Панок В.Г. Концепція реформування психологічної служби у системі освіти України на період до 2030 року. *Вісник НАПН України*. 2023. Том 5. № 2. URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/392>
4. Про методичні рекомендації «Пріоритетні напрями роботи психологічної служби в системі освіти України у 2025/2026 навчальному році»: лист ІМЗО № 21/08-586 від 07.07.25 р. Київ, 2025. URL: <https://imzo.gov.ua/2025/07/07/lyst-imzo-vid-07-07-2025-21-08-586-pro-metodychni-rekomendatsii-priorytetni-napriamy-roboty-psykholohichnoi-sluzhby-u-systemi-osvity-ukrainy-v-2025-2026-navchal-nomu-rotsi/>
5. Про методичні рекомендації «Пріоритетні напрями роботи психологічної служби в системі освіти України у 2024/2025 навчальному році»: лист ІМЗО № 21/08-1233 від 08.08.24 р. Київ, 2024. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/93029/
6. Панок В.Г. Концепція психологічного супроводу освітніх реформ у діяльності психологічної служби. *Вісник НАПН України*. 2020. Том 2. Вип. 1. С. 1–16. URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/68/97>
7. Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України: наказ М-ва освіти і науки України від 22.05.2018 р. № 509. Законодавство України. Верховна Рада України. Київ, 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18>
8. Про затвердження Державного стандарту профільної середньої освіти: Постанова КМУ від 25.07.2024 р. № 851. Київ, 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-%D0%BF#Text>

THE PARADIGM OF PSYCHOLOGICAL SERVICE DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF EDUCATIONAL REFORM IN UKRAINE

Olena Nyzovets-Kropta

*K.D. Ushynskiy Chernihiv Regional Institute of Postgraduate
Pedagogical Education,
83, Slobidska St., Chernihiv, Ukraine, 14021
e-mail: lentsa@ukr.net*

Larysa Liakhovets

*T.H. Shevcheko National University "Chernihiv Colehium",
53, Hetmana Polubotka St., Chernihiv, Ukraine, 14013
e-mail: liakhovets.lora@gmail.com*

The article is devoted to the relevant problem of reorganizing psychological support within the framework of educational reforms in Ukraine. The modern development of the psychological service in education involves a shift from the traditional model, in which the psychologist primarily performs diagnostic and corrective functions, to a more comprehensive model aimed at supporting the psychological well-being of all participants in the educational process: students, teachers, and parents.

The new paradigm envisions the integration of psychological services into the educational process in accordance with the updated requirements for the organization of structural units of complete general secondary education institutions: primary school, gymnasium, and lyceum. It also emphasizes of considering the age-related and individual psychological characteristics of students. In primary school, particular attention should be paid to the period of adaptation to school life, the psychological specifics of cognitive development in primary school students, and the negative impact of military actions on children's mental health. Therefore, it is essential to choose convenient and effective forms of psychological support, such as play-based and interactive activities. The practical psychologist working in a gymnasium must take into account the psychophysiological changes and emotional instability experienced by adolescents, which result both from the war and from age-specific developmental characteristics. Attention should be given to the influence of the adolescent crisis, the active development of cognitive processes, the formation of self-concept ("I-concept"), and the challenges of puberty. There is a particular need for the active use of individual counseling, training session, and webinars. In providing psychological support to older adolescents in academic lyceums, it is essential to address issues of professional and personal self-determination, life planning, sexual identity, and challenges in interpersonal interaction.

It is anticipated that the preventive work of practical psychologists will be significantly strengthened, particularly in areas on the development of social and emotional skills, psychological support under martial law, and the active implementation of programs aimed at fostering emotional intelligence, stress resilience, and social interaction skills essential for successful learning and life.

Key words: psychological service, education reform, new Ukrainian school, three-level model of general education, psychological support, areas of work of a practical psychologist.